

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور

۳۹. دبیرخانه جنبش عدم تعهد

نام دفتر: مطالعات سیاسی

شماره مسلسل: ۲۶۰۱۲۹۰۴

تاریخ انتشار: ۱۳۹۱/۱۲/۲۳

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور برای اولین بار ذیل اعتبارات «نهاد ریاست جمهوری» ردیف مشخصی برای «دبیرخانه جنبش عدم تعهد» در نظر گرفته شده و بودجه‌ای معادل یکصد میلیارد ریال به آن اختصاص یافته است. درخصوص این نهاد و بودجه تعیین شده برای آن، نکات و ملاحظات ذیل مطرح است:

الف) نکات کلی

۱. جنبش عدم تعهد نماینده تلاشی از سوی کشورهای درحال توسعه برای رهایی از وابستگی و تعهد به منافع قدرت‌های بزرگ در عصر جنگ سرد بود، با این حال با فروپاشی نظام دوقطبی، تلاش برای حفظ منافع کشورهای عضو در برابر اهداف توسعه‌طلبانه قدرت‌های بزرگ در دوره پساجنگ سرد، به انگیزه‌ای برای حفظ موجودیت این جنبش تبدیل شد. درحال حاضر این جنبش به دلیل عضویت بیش از ۱۲۰ کشور در آن بعد از سازمان ملل متحد دومین نهاد بین‌المللی دنیا از حیث تعداد اعضا به‌شمار می‌آید.

۲. جمهوری اسلامی ایران به واسطه ماهیت ضداستعماری و ضدسلطه جنبش عدم تعهد، نگاه مثبتی نسبت به ماهیت این جنبش داشته و آن را سازوکاری برای مقابله با روند تثبیت هژمون‌گرایی مورد نظر آمریکا و تحقق نظام جهانی چندقطبی و تأمین منافع دولت‌ها و بازیگران مستقل نظام بین‌الملل می‌داند.

۳. با توجه به آرمان‌ها و اهداف ضداستکباری جنبش عدم تعهد، جمهوری اسلامی ایران همواره خواستار فعال شدن هرچه بیشتر این جنبش و دخالت آن در روندها و ترتیبات بین‌المللی بوده است و نیز تلاش داشته تا به‌عنوان یک عضو مؤثر در این نهاد به پیشبرد اهداف آن کمک نماید.

۴. رویکرد مثبت ایران نسبت به جنبش غیرمتعهدها نهایتاً سبب شد تا شانزدهمین اجلاس سران کشورهای عضو این جنبش در شهریورماه سال ۱۳۹۱ و با شعار «صلح پایدار در سایه مدیریت مشترک جهانی» در تهران برگزار شده و براین اساس ریاست این جنبش در اختیار جمهوری اسلامی ایران قرار گیرد.

۵. جمهوری اسلامی ایران در اختیار گرفتن ریاست دوره‌ای جنبش عدم تعهد را به‌منزله فرصتی مغتنم و تاریخی برای تقویت عملکرد و توسعه فعالیت‌های این جنبش به حساب می‌آورد. رسیدن به این هدف نیازمند تمهید سازوکارهای مناسب و مقتضی است که تأسیس دبیرخانه جنبش عدم تعهد یکی از مهمترین آنهاست. با توجه به اینکه این جنبش تاکنون فاقد یک دبیرخانه دائمی بوده و از آنجا که وجود دبیرخانه نقش مهم و تأثیرگذاری در تحقق و اجرای اهداف هر نهاد و سازمان بین‌المللی دارد، اقدام به تأسیس آن گام مهم و عملی مؤثری برای سازماندهی و هماهنگی هرچه بهتر فعالیت‌های این جنبش به حساب می‌آید. لازم به توضیح است که ایجاد دبیرخانه در حوزه اختیارات اجلاس سران جنبش عدم تعهد بوده است. این موضوع در اجلاس سران تصویب نگردیده است.

از این رو، دبیرخانه ماهیت درون‌ساختاری داشته و در حوزه وظایف ریاست مرحله‌ای جنبش عدم تعهد محسوب می‌شود. دفتر هماهنگی جنبش که دارای اختیارات اجرایی می‌باشد، در نیویورک است.

ب) نکات بودجه‌ای

۱. تخصیص بودجه به هر دستگاه و نهادی باید مطابق با ساختار، برنامه و نوع فعالیت و مأموریت آن نهاد صورت پذیرد. از آنجایی که دبیرخانه جنبش عدم تعهد یک نهاد تازه‌تأسیس است، لازم است تا نمایندگان محترم ضمن مطالبه گزارش فعالیت‌ها و عملکرد آن از بدو تأسیس تاکنون (که دوره‌ای چند ماهه است) و بررسی برنامه‌ها و مأموریت‌های پیش‌روی این نهاد، میزان تناسب بودجه اختصاص‌یافته به دبیرخانه را با برنامه‌ها و فعالیت‌های آن مورد بررسی و تطبیق قرار دهند.
۲. با توجه به وظایف اجرایی تخصصی که برعهده دبیرخانه هر نهاد بین‌المللی است، لازم است تا نمایندگان محترم مجلس نسبت به این مهم اطمینان حاصل نمایند که اعتبارات اعطایی به دبیرخانه جنبش عدم تعهد دقیقاً و منحصرأ در چارچوب وظایف مشخص این نهاد هزینه شده و صرف امور غیرمرتبط از جمله فعالیت‌های سیاسی و تبلیغاتی نخواهد شد.
۳. در گذشته برخی گزارش‌ها درخصوص استخدام‌های گسترده در دبیرخانه جنبش عدم تعهد منتشر شده بود. از آنجمله می‌توان به اظهارات دکتر صالحی وزیر امور خارجه درخصوص استخدام بیش از هزار نفر در این دبیرخانه اشاره کرد. با توجه به سنخ ستادی فعالیت‌های دبیرخانه عدم تعهد، استخدام تعداد زیادی کارمند در این نهاد که قطعاً بار مالی و بودجه‌ای خاص خود را به‌همراه خواهد داشت قابل توجیه نخواهد بود. کما اینکه نگاهی به تعداد کارکنان دبیرخانه‌های برخی نهادهای بین‌المللی در تهران از جمله دبیرخانه سازمان اکو و یا دبیرخانه مجمع مجالس آسیایی که تعداد پرسنل آنها کمتر از یکصد نفر است نشان می‌دهد که برخی ارقام مربوط به تعداد نیروی مورد نیاز برای دبیرخانه جنبش عدم تعهد بیش از اندازه و غیرمتعارف است. از این‌رو لازم است نمایندگان محترم عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی ضمن مطالبه برنامه نیروی انسانی دبیرخانه عدم تعهد از مسئولان این دبیرخانه، توجه لازم را نسبت به تنظیم بودجه این نهاد متناسب با تعداد نیروی مورد نیاز و نه مازاد آن معطوف داشته و از این طریق از استخدام بدون برنامه نیرو در دبیرخانه جلوگیری نمایند.
۴. اظهارات دکتر نوذر شفیعی عضو محترم کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی که به‌عنوان نماینده مجلس در برنامه‌های دبیرخانه عدم تعهد حضور دارند از عدم شفافیت فعالیت‌های این دبیرخانه حکایت دارد. طبعاً نبود اطلاعات دقیق و روشن از عملکرد دبیرخانه امکان بررسی کارشناسی بودجه پیشنهادی از سوی دولت برای این نهاد را کاهش می‌دهد. این امر ایجاب می‌کند که نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی از یک طرف حساسیت خاصی نسبت به بررسی و تصویب بودجه این نهاد داشته باشند و از طرف دیگر سازوکارهای مشخص و مؤثری را برای نظارت دقیق بر نحوه هزینه اعتبارات تخصیصی به دبیرخانه عدم تعهد در نظر بگیرند.